

Ponechání odumřelého dřeva

Mrtvé dřevo má v přírodě nezastupitelnou funkci. Jedná se o odumřelé části živých stromů, stojící souše, pahýly, pařezy, ležící kmeny a větve, a sice v různém stádiu rozkladu. Důležitá je schopnost zadržovat vodu, zásobovat půdu živinami, poskytovat úkryt, zdroj potravy a místo k životu pro ptáky, netopýry, plazy, obojživelníky, drobné savce a nespočet druhů hmyzu, hub, lišejníků a mečů.

Rychlost rozkladu dřeva je ovlivňována teplotou, vlhkostí, druhem dřeviny... Čím větší je diverzita různých typů mrtvého dřeva, tím vyšší je nabídka různých mikrostanovišť a tím i biodiverzita.

Nedostatek mrtvého dřeva v krajině je příčinou ohrožení řady organismů napříč Evropou. Uvádí se, že 30 až 40 (50) % lesních organismů je závislých na tlejícím dřevě (podstatou tlení je napadení houbami). Prostředí těchto druhů přirozeně neustále mizí (rozkládá se) a jinde vzniká.

Řada vzácných brouků (tesařík obrovský, páchník hnědý, roháč obecný) má larvy vyvíjející se až několik let v trouchnivějícím dřevě a dospělci pak žijí jen týdny či měsíce. Larvy jsou obvykle specializované na jeden druh dřeviny, dále vyžadují určité stáří stromu, stupeň rozkladu, typ hniloby, určitou dobu a intenzitu oslunění...

V našich podmínkách je za strom s největší diverzitou hmyzu považován dub (dlouhověký, pomalý rozklad dřeva, roste v nižších polohách, kde je obecně větší pestrost hmyzu), dále je to jasan, javor, jilm a buk, ale např. i ovocné stromy mohou hostit řadu druhů. Uvádí se, že jeden mohutný, starý, osluněný dub (dutiny po padlých větvích, některé odumřelé větve) hostí více druhů hmyzu než hektar hospodářského lesa.

Hmyz mrtvé dřevo nejen využívá, ale také vytváří a takový hmyz je obvykle považován za škůdce.

Nápirem škůdců ale ve většině případů trpí vysázené monokultury, které jsou v našich podmínkách nepřirozené. Sterilní monokultury snižují biodiverzitu a škůdci pak představují jedny z mála živočichů, kteří zde dokážou žít. Výzkumy ukázaly, že mohutné rozmnožení kůrovce v biotopu horských smrčín (obvykle po větrných kalamitách) je přirozeným procesem, na který je tento biotop přizpůsoben a tyto události se v průběhu tisíciletí → pravidelně opakují.

V případě přírodních rezervací, kde je cílem samovolný vývoj lesa, bývají stromy napadené kůrovcem pokáceny, odkorněny a ponechány. To zamezuje šíření kůrovce do okolních hospodářských lesů, zásah do přirozeného vývoje lesa je však malý.

Celá řada obratlovců je vázána na dutiny stromů, tzv. doupné stromy, kterých je dostatek pouze v lesích ponechaných přirozenému vývoji. Jedná se většinou o staré stromy (80 až 200 let), ale také o odumírající nebo mrtvé. Dutiny vznikají v místě odlomených větví, a to vydlabáváním zejména datlovitými ptáky, nebo otvor po odlomené větvi vyhnije. Mezi obyvatele dutin patří např. sýc rousný, datel černý, lejsek malý, veverka obecná, kuna lesní, netopýr ušatý aj.

Mrtvé dřevo je důležité při obnově lesa. Odebrání dřeva ochuzuje les o živiny. Tlející biomasa vytváří živinami bohatý substrát pro stromy, houby i rostliny. Zmlazení dřevin v pralesních porostech je často v řadě – stromky vyrůstaly na padlém (a proto vlhkém) kmeni. Někdy lze vidět stromy s tzv. chůdovitými kořeny, které vznikly obrůstáním již rozloženého kmenu. Ve vyšších horských polohách dokážou stromy úspěšně vyrůst často právě jen na padlém kmeni – nižší vrstva sněhu (rychlejší tání) a více slunečního svitu.

Hlavní funkcí hospodářských lesů je produkce dřeva, jeho ponechání k rozkladu je tedy z okamžitého ekonomického hlediska nežádoucí. Přesto se to již někde děje – jsou ponechány části zlomených stromů, vývrátů nebo skupinka stromů na dožití, nejsou odstraňovány pařezy, zbylé dřevo po těžbě není naštěpkováno. Pro ekosystém je také zásadní, pokud se upustí od přeorání lesní půdy před

sázením nových stromků. Při ponechání určitého množství mrtvého dřeva dochází k podstatným změnám prostředí se zřejmým pozitivním přínosem i pro člověka – více biomasy, více živočichů, zásobárna vody, ochlazování okolí v době sucha, snižování eroze... Někteří lidé stále ale preferují „uklizený“ les. Stojící souše samozřejmě nelze ponechat na místech, kde by mohlo dojít k ohrožení osob. Mrtvé dřevo má význam i pro vodní ekosystémy – např. úkryty, zpomalení toku, podpora čistící schopnosti vody. Správci toku ale stále převážně zaujímají negativní postoj vůči mrtvému dřevu.

Envic: <http://www.envic.cz/je-mrtve-drevo-v-lesich-skutecne-mrtve.htm>